

поку. URL: <https://www.schoollife.org.ua/pro-zatverdzhennya-metodychnyh-rekomendatsij-shhodo-organizatsiyi-osvitnogo-prostoru-novoyi-ukrayinskoyi-shkoly/> (дата звернення: 16.05.2024).

3. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Богданова А. М., 2009. С. 81.

4. Сухомлинський В. О. Павлівська середня школа. Вибрані твори в 5 т. Київ : Радянська школа, 1977. Т.4. С. 14.

5. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори в 5 т. Київ : Радянська школа, 1977. Т. 3.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ПОЗНАВЧАЛЬНІЙ РОБОТІ

Павлюк Віта Геннадіївна,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти 1 року навчання Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Науковий керівник: Решетняк Віктор Федорович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Ключові слова: національне виховання, національна свідомість, позанавчальна робота.

Стан сучасного суспільного життя країни – це функціонування України в умовах страшної кривавої загарбницької війни, розв'язаної росією. Низка соціально-гуманітарних досліджень щодо чинників і факторів утворення такої ситуації зосередженні на аналізі стану сформованості в українських громадян національно-патріотичних рис. Очевидно, що наявні проблеми в цій царині є тими передумовами часткового характеру, які дали країні-агресору підстави для впевненості, що Україна «за три дні» буде завойована. Такий стан речей окреслює проблему щодо відповідності рівня сформованості національної свідомості українців таким нагальним соціально-економічним і військово-політичним викликам як особливості військового часу і прогнозів повоєнного відновлення країни.

У цьому зв'язку перед Україною постає низка надскладних світоглядних проблем, зокрема – формування справжнього громадянського суспільства, концентром якого є високий рівень національної свідомості кожного українця.

Тому національне виховання особистості декларується на державному рівні як головний пріоритетний освітній складник (закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту», Національна доктрина розвитку освіти, Концепція педагогічної освіти, Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України (Наказ № 527 МОН України) тощо).

З огляду на зазначене вище постає нагальним практичне завдання щодо формування у здобувачів освіти національних ціннісних орієнтирів на особистісному

рівні, що вимагає цілеспрямованого створення умов для розвитку національної свідомості та самосвідомості особистості кожного з них, починаючи з молодшого шкільного віку. Потужним потенціалом для сприйняття й усвідомлення учнями комплексу національних цінностей є активне застосування в освітній практиці історично-культурного досвіду української нації в гармонічному поєднанні з конкретними реальними прикладами. Тож стратегічне соціальне замовлення на залучення дітей до вивчення глибоких пластів національної культури й духовності освітні заклади мають розв'язувати з опертям на актуальний виховний ідеал сьогоденної України, зокрема на прикладі військової доблесті конкретних особистостей, громадянської і національної свідомості представників волонтерського руху та інших соціальних сфер активного протистояння російській агресії.

Проблему національної свідомості особистості представлено у низці наукових досліджень. Питання українського національного менталітету висвітлювали у своїх працях М. Грушевський, М. Максимович, О. Потебня, Г. Сковорода, П. Чубинський, П. Юркевич. На особливостях розвитку національної свідомості та самосвідомості учнів акцентували увагу такі вітчизняні педагоги, як Г. Ващенко, О. Дорошкевич, О. Духнович, П. Куліш, С. Русова, К. Ушинський. У контексті нашого дослідження є важливим науковий доробок І. Дзюби, В. Дончика, М. Євтуха, М. Стельмаховича, Д. Тхоржевського та ін. у сфері розвитку теорії формування національної свідомості громадян України.

Аналіз окремих сегментів наукового дискурсу в межах означеної проблеми дозволяє стверджувати, що концептуально-стратегічним ядром процесу формування національної свідомості та самосвідомості здобувачів освіти є вчення про націю як форму збереження національної самоідентифікації та історичної пам'яті, засіб історичного поступу саморефлексії нації, а методологічне підґрунтя вивчення проблеми цілеспрямованого педагогічного супроводу розвитку національної свідомості молодшого школяра – це гармонійне поєднання системного, культурологічного й особистісно орієнтованих підходів. Розв'язання цієї проблеми вимагає системного підходу на філософському, теоретичному й технологічному рівнях з урахуванням психо-фізіологічних особливостей учнів початкової школи. Ключовим її аспектом є висвітлення комплексу умов опанування молодшими школярами цінностей національної культури та їх трансформації в особистісні.

Отже, з огляду на вищезазначене можемо припустити, що розвиток національної свідомості особистості достатньо досліджена в загальному контексті проблема, але потребує подальшого дослідження теоретичного і прикладного супроводу щодо формування означеної характеристики молодших школярів у реаліях російсько-української війни і післявоєнної України.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Виховання особистості: сходження до духовності. *Духовність особистості і сучасні стратегії виховання*: матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (Київ, 5–7 лютого 2006 р.). Київ : Фонд «Добро», 2006. 158 с.
2. Гонський В. Патріотизм як основа сучасного виховання та ідеології держави. *Рідна школа*. 2017. № 2. С. 9-14
3. Державний стандарт початкової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87. Дата оновлення: 16.08.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show> (дата звернення: 17.04.2023).
4. Добровольська Л.Н., Чорновіл В.О. Національно-патріотичне виховання молодших школярів – пріоритетний напрям діяльності педагогів: Навчально-методичний посібник. Черкаси: Видавництво комунального навчального закладу «Черкаський

обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», 2016. 140 с.

5. Дроздова К., Василевська-Скупа Л. Психолого-педагогічний аспект поняття «національна самосвідомість» особистості. *Модернізація та наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку суспільства і технологій*, 2019. С. 27-31.

6. Дугіна В., Щелкунова С. Формування національної самосвідомості та патріотизму у дітей засобами позашкільної освіти. *Зміїв*, 2015. 39 с.

ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ

Реуцька Лаккі Вікторівна,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти 1 курсу Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.
Науковий керівник: Бірюк Людмила Яківна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Ключові слова: молодші школярі, обдарованість, обдаровані молодші школярі, технологія, технологія соціально-педагогічної роботи.

Обдарованість – одне із джерел духовного і матеріального розвитку людства. Зацікавленість цим феноменом з боку різних соціальних інститутів є зрозумілою, адже обдаровані діти в майбутньому стануть обдарованими дорослими, які зможуть запропонувати нові шляхи розвитку науки, промисловості, мистецтва, суспільства в цілому. Тому слід вчасно виявляти та скеровувати обдарованість у правильному напрямі. Незважаючи на те, що цей феномен досить широко розглядається в психолого-педагогічній літературі, все ж залишаються нерозв'язаними окремі питання, зокрема проблема технологізації соціально-педагогічної роботи з обдарованими учнями.

Перш ніж розглядати означену проблему, слід з'ясувати особливості особистості, яка належить до цієї категорії.

Обдарована дитина – це дитина, яка вирізняється яскравими, явними, іноді видатними досягненнями в тому чи іншому виді діяльності [3, с. 7].

Соціально-педагогічна робота з обдарованими дітьми має здійснюватися в певній логічній послідовності. Зважаючи на це, доцільною є технологізація цього процесу.

Термін «технологія» вперше почали використовувати у XVIII ст. Це поняття розглядається як сукупність знань про способи і засоби оброблення матеріалів, мистецтво оволодіння процесом [2, с. 50].

Пізніше в науковій літературі з'являється поняття «соціальна технологія». Його трактували як зарубіжні (Н. Стефанов, А. Зайцев, Н. Данакін, М. Маркін, В. Іванов та ін.), так і українські дослідники (А. Капська, С. Харченко, О. Беспалько та ін.).